

В.К. Євдокименко, д.е.н., професор,
<https://orcid.org/0000-0002-8732-3731>
Буковинський університет, м. Чернівці

МАТРИЦЯ ПОСТУЛАТІВ НООСФЕРНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ І ЕКОНОМІЧНА ПОВЕДІНКА: ВЕКТОРИ КОРЕКЦІЇ

«Великим ворогом правди дуже часто є не брехня – навмисна, фальшива й безчесна, а міф – стійкий, переконливий та нереальний. Дуже часто ми міцно тримаємося за кліше наших предків. Ми розглядаємо усі факти через стандартний набір інтерпретацій. Ми насолоджуємося комфортом думки без дискомфорту мислення».

Джон Ф.Кеннеді,
церемоніальне звернення у Єлі,
11 червня 1962 року

Анотація

Актуальність. Країну обтяжує обмеженість динаміки і темпів набуття населенням соціального досвіду. Нинішні темпи загрожують ще кількома десятиліттями перебування в хвості соціально-економічного прогресу. Знання законів допомагає соціуму лише описати траєкторію руху, якщо відомі його умови. А некритичність сприйняття людьми того, що їм пропонують і обіцяють, спричиняє помилки у виборі вектора соціальної поведінки. **Постановка проблеми.** Оскільки сучасні суперечності соціально-економічного розвитку країн світу і України, його різновекторність визначають соціальну поведінку людей взагалі, а особливо поведінку суб'єктів економічної діяльності в усіх ланках на мікро-, мезо- і макрорівні, об'єктивно постає потреба на науковому рівні з'ясувати, якими мають бути в сучасних умовах підґрунтя і вектори дій з корекції економічної поведінки.

Мета дослідження. Обґрунтувати методологічне і методичне підґрунтя виявлення та реалізації напрямів модифікації економічної поведінки суб'єктів реального сектору економіки і практики прийняття ними рішень на основі імплементації у свідомість діючих в

економіці осіб матриці постулатів ноосферних цивілізаційних трансформацій, запропонувати орієнтовний покроковий план відповідних першочергових практичних дій.

Методологія. У процесі виконання дослідження використано загальнонаукові теоретичні методи.

Результати. На основі узагальнення існуючих досліджень поведінкової економіки, їх практичних результатів, подальшого поглибленого вивчення, додаткових пошуків і системно-аналітичного ситуативного опрацювання запропоновано методологічне і методичне підґрунтя виявлення та реалізації напрямів модифікації економічної поведінки суб'єктів реального сектору економіки і практики прийняття ними рішень

Практичне значення. На цій основі запропоновано покроковий план відповідних першочергових практичних дій. Зокрема, шляхи створення в суспільстві інформаційно-комунікативної і ментально-психологічної атмосфери переходу від репресивно-фіскальної до підтримуючо-розвивальної парадигми; впровадження конвергентно-інтеграційної домінанти в економічне мислення кадрів усіх рівнів; регулювання за допомогою EMM і Soft Computing складу, пропорцій і співвідношення темпів розвитку ВЕД з метою максимізації ВДВ; формування ядер інвестиційно-інноваційно-технологічного прориву через створення спеціальних режимів інвестиційної діяльності та пріоритетного розвитку; перехід від дрейфу дескриптивно-дисипативних концепцій до синергічної орієнтації при формуванні й розвитку територіальних громад; приведення у відповідність до сучасного світоустрою і його викликів соціальних комунікацій та інформаційної діяльності.

Ключові слова: економічна поведінка, біхевіоризм, поведінкові упередження, принципи ноосферного сценарію, інформаційна культура.

Кількість джерел: 22.

Valerii Yevdokymenko, Doctor of Economic Sciences, Professor,
<https://orcid.org/0000-0002-8732-3731>
University of Bukovina, Chernivtsi

MATRIX OF POSTULATES OF NOOSPHERE CIVILIZATIONAL TRANSFORMATIONS AND ECONOMIC BEHAVIOR: CORRECTION VECTORS

Summary

It has been proposed a methodological and methodological basis for identifying and implementing directions modification of the economic behaviour of subjects of the economy's the real sector and their decision-making practice based on the generalization of existing studies of behavioural economics, their practical results, a successive in-depth studying, additional research and system-analytical situational processing. It has been suggested step by step plan appropriate

priority practical measures on this basis. In particular, these are ways to create an information-communicative and mental-psychological atmosphere of transition from repressive-fiscal to supportive-developmental paradigm; introduction of convergent-integration dominant in economic thinking of personnel of all levels. Based on generalization of existing researches of behavioral economy, their practical results, further in-depth study, additional searches and system-analytical situational elaboration the methodological and methodical basis of revealing and realization of directions of modification of economic behavior of subjects of real sector of economy and practice of decision-making is offered.

Keywords: economic behavior, behaviorism, behavioral prejudice, principles of noospheric scenario, informational culture.

Number of sources – 22.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Нині Україна перебуває в процесі трансформації власних причинно-наслідкових взаємодій з явищами глобалізації, євроінтеграції, пошуку потрібної моделі соціально-економічного розвитку.

Усе, що діється у нашій країні, в усіх сферах її економічного, соціального і духовного буття, лавиноподібно коментується уніфікованими загальнодоступними інформаційними потоками. Порад, програм, рецептів – океан. Тлумачаться наполегливо, самовпевнено, навіть агресивно і в абсолютній більшості випадків одночасно демонструють повну некомпетентність, невігластво авторів.

Нерівність у доступі до інформації та в розумінні її освіченими і малоосвіченими верствами населення призводить до збільшення розриву між ними, різнобою хитань, хибних тлумачень тощо. Гірше того, поточні дискусії політиків, економістів, приватні розмови «на кухні» і в бізнес-середовищі, обертаючись довкола тем зловживань, політичної й економічної боротьби без правил, корупційних скандалів, кризи можливостей цивілізованої реалізації особистості геть-чисто позбавлені конструктивних пропозицій і викладу їх у доступному загальному вигляді.

Нових форм набули негативні явища комунікації у зв'язку з перенесенням спілкування з традиційного офлайн в онлайн-

середовище. Йдеться, зокрема, про маніпуляцію – вид психічного впливу, вміле здійснення якого спричиняє приховане збудження в іншої людини намірів, які не збігаються з актуальними бажаннями. Оскільки спілкування в онлайн-середовищі відбувається за допомогою засобів та механізмів, відмінних від спілкування в офлайн-середовищі, для прихованого впливу на процеси прийняття рішень, формування запрограмованої світоглядної позиції та дії до учасників онлайн-спільноти застосовують інформаційно-психологічну маніпуляцію, тобто цілеспрямований вплив однієї особи на підсвідомість інших людей за допомогою компонент інформаційного простору та механізмів психологічного впливу з односторонньо вигідною метою.

Понад два десятки років тому відомий американський футуролог Елвін Тоффлер, згадавши пророче висловлювання Уїнстона Черчилля «Імперія майбутнього – це імперія інтелекту» та підкресливши, що знання стає основним джерелом розвитку економіки, зауважив: «Як видно, всі «палають любов'ю» до інформаційної війни» [1].

Інформаційно-психологічна маніпуляція несе негативні наслідки учасникам спільноти, обговорюваним об'єктам дійсності (установам, інституціям, брендам, іміджу людей, владним структурам тощо) та онлайн-спільноті взагалі. Наслідки – несвідомі дії, об'єктивно необґрунтована зміна світоглядної позиції загалу, ушкодження позитивного іміджу певного об'єкта, понад те, відхід учасників спільнот, їх розлад і навіть зникнення. Абсолютна більшість населення живе чужими мріями, нав'язаними ідеями, якимось неформальними суспільними нормами, загрузла у дрібницях, конфліктах, розборках тощо. Частина стає безвартісними накопичувачами грошової маси, яка, крім ворожнечі, ненависті, люті нічим більше не збагачує людину, бо вона втрачає істинні орієнтири, розгублює власну свідомість на неправдивих терезах.

Населення часто насолоджується комфортом власної суб'єктивної думки і відкидає геть дискомфорт об'єктивного мислення. Складні

аргументи не сприймаються, однакова, тобто об'єктивна, інтерпретація дійсності виключається. Один з найсумніших результатів цього – поява у владі людей низької якості, не здатних капіталізувати країну. Консолідувати зусилля членів суспільства, ввести їх у єдиний цілеспрямований потік діяльності щодо суспільного розвитку в таких умовах не вдається. Посилюється соціальне напруження, формується масове відчуття руйнівної стихії глобального і місцевого масштабів. Таке «наелектризоване» суспільне середовище само собою стає генератором кризових процесів. Мотиваційне середовище економічного зростання і розвитку руйнується. IQ-потенціал нашого народу по-справжньому в дію не включається. Отже, годі й говорити про його проривні темпи.

Що ж може врятувати нас від блукання в пошуках добробуту і благополуччя?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження поведінкових упереджень людей при прийнятті ними економічних рішень було і залишається об'єктом наукових інтересів таких закордонних вчених, як Дж. Акерлоф, Д. Аріелі, М. Ейчен, Д. Канеман, Г. Ле Бон, К. Лойбл, Дж. Лонго, Р. Олсен, Ф. Рейдел, К. Санстейн, Дж.Р. Собехарт, Р. Талер, А. Тверські, І. Урсачі, Д. Хілясон, Т. Хіра, Р. Шиллер та ін. Значні вагомні результати за профілем наукових розвідок, які кореспондуються з тематикою пропонованої статті, належать вітчизняним науковцям, увага яких дедалі більше прикута до цієї проблематики [2–9]. Зокрема, теоретичні аспекти біхевіоризму розглядали В. Геєць [2] (соціально-економічні трансформації при переході до економіки знань); О. Євдокимова (психологічні складові економічної діяльності); Г. Ложкін (проблеми економічної психології загалом); Т. Кізіма (загальні теоретичні блоки щодо ролі поведінкових фінансів); В. Крикун (поведінкова економіка в дослідженні українського банківського ринку); С. Кузьмінов (суб'єктні оцінки як фактор ринкової координації); П. Нікіфоров, С.Кузьмук (економічна

людина та біхевіористична концепція фінансів); С. Солодучін (вплив поведінкових факторів на фінансові ринки під час управління інвестиційними ресурсами); Н. Циганова (взаємодія суб'єктів фінансового ринку в умовах поведінкової економіки). Проблеми поведінки українських суб'єктів господарювання досліджували В. Бабіченко, А. Крисоватий, А. Кудінова, І. Рекун, О. Терещенко, Ф. Федосов та багато інших.

Теоретичні положення сучасної біхевіористичної концепції в економіці сформувалися на основі досліджень, які з'ясували психологічне підґрунтя прийняття рішень. Через імплементацію психологічно більш правдоподібних мотивів прийняття рішень на основі урахування когнітивних, конативних і афективних факторів, поведінкових упереджень і цілей та ідентифікації їх причин досягається відчутне посилення пояснювальної і прогностичної ролі економічної теорії.

Вченими виявлено, що в умовах асиметричності інформації, швидкої зміни середовища, невизначеностей у кризових ситуаціях, посилення впливу афективних і когнітивних факторів не підготовлені належним чином кадри проявляють нераціональність у різних ланках економічної поведінки. Скажімо, при відкритті нового бізнесу, формуванні структури капіталу, залученні ресурсів, врахуванні ризиків, у ставленні до політики конвергенції та інтерації, структурної політики, визначення предметного наповнення стратегій, тактик, у здійсненні оперативних дій без врахування особливостей взаємодії глобалізації і регіоналізації тощо. Кадри суб'єктів господарювання проявляють надмірну і необґрунтовану самовпевненість, непослідовність, невміння адаптуватися до вагомих для них трендових зрушень і процесів як у світі, так і на макро- та мезорівні. Тому з повною вірою у свою раціональність вони приймають ірраціональні за своєю суттю рішення, особливо з точки зору стратегій розвитку і соціальної відповідальності.

Науковці і практики, заглиблюючись у неекономічні властивості явищ в економіці, сформували нові ідеї та вчення: підприємницьку

теорію фірми, теорію корпорації, еволюційну теорію, мережеву теорію організації; обґрунтували зв'язок між вкладеннями в людський капітал та економічним розвитком, ототожнення прибутку з абстракцією. До розробки даної проблематики залучаються системний аналіз і теорія оптимальних рішень, математичне та програмне забезпечення, інформаційні технології.

На основі емпіричного аналізу науковцями виявлені такі поведінкові упередження, як парадокс Еллсберга, ефект неприйняття втрат, парадокс Алле, ефект натовпу, ефект фрейму, ілюзія підтвердження, евристика наявності, евристика якоря, ефект гіперреакції на інформацію, теорія перспектив та інші, котрі віддзеркалюють національні особливості економічної поведінки.

Аналітиками встановлено також надзвичайне ускладнення середовища прийняття рішень внаслідок суперечливого впливу інформації та інформаційних процесів, спричинення необхідності постійного резюмування даних, яке дедалі більше набуває ознак автоматизму, а тому сформовані оцінки фактично не перевіряються, залишаючись підґрунтям прийняття рішень.

Виробничі і бізнес-процеси через стрімке акумулювання та миттєву обробку величезних масивів інформації спрощуються і прискорюються. А це ускладнює середовище прийняття рішень через те, що інформаційні технології породжують додаткові ризики, пов'язані з загрозою перетворення суб'єктів господарювання на об'єктів інформаційної війни, хакерських атак. І при цьому перманентне нарощування масштабу необхідної для опрацювання і врахування інформації надзвичайно посилює вплив когнітивних упереджень.

Узагальнення існуючих досліджень поведінкової економіки переконує, що вона є парадигмою глобального розвитку, яка переміщує дослідницькі інтереси і зусилля на людину зі здоровими потребами творчої та безпечної життєдіяльності, з її фізіологічною, психологічною, духовною і соціальною будовою. Це і є реальний

економічний суб'єкт, котрий визначає у вирішальній мірі економічні відносини. Водночас, аналіз проведених на цей час наукових досліджень засвідчив, що в багатьох випадках їхні результати не знаходять практичного втілення, оскільки потребують подальшого поглибленого вивчення анатомії глобальної нестабільності, викликів сучасності і майбутньому, соціально значущих форм взаємодії населення і викликів життєдіяльності українського суспільства, держави та додаткових пошуків і системно-аналітичного, ситуативного опрацювання ключових етапів і технологій практичних дій з подолання перелічених проблем.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета даної розвідки – спробувати обґрунтувати методологічне і методичне підґрунтя виявлення та реалізації напрямів модифікації економічної поведінки суб'єктів реального сектору економіки і практики прийняття ними рішень на основі імплементації у свідомість діючих в економіці осіб матриці постулатів ноосферних цивілізаційних трансформацій, запропонувати орієнтовний покроковий план відповідних першочергових практичних дій. Таке підґрунтя, ставши частиною внутрішньої сутності і системи світобачення населення, а особливо керівних кадрів усіх рівнів, зумовлюватиме розуміння і врахування не лише власне економічних чинників, а й більш широкого кола соціальних, культурних, політичних та інших інститутів, першості ролі керуючих агентів, ментальних і особистісних особливостей менеджерів, когнітивних та конативних факторів прийняття рішень, аби при оцінці кадрів усіх рівнів, особливо у виробничому процесі, на перший план вийшли освіченість, практичний досвід, професіоналізм.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для досягнення поставлених цілей звернемося перш за все до з'ясування положень щодо сутності економічного мислення. Це система поглядів індивіда на закономірності економічного розвитку,

сутність економічних явищ і процесів та причини їх виникнення; це діалектичне поєднання і взаємодія економічних знань, ідей, теорій тощо в економічній системі [10]. Це не просто сукупність економічних знань, а здатність їх освоювати, використовувати у практичній діяльності (житті), тобто це – формування моделі економічної поведінки [11. с.20]. Економічна поведінка – це поведінка, пов'язана з перебором альтернатив з метою раціонального вибору, тобто вибору, в якому мінімізуються витрати і максимізується чиста вигода з урахуванням соціальної відповідальності за вибір.

Особливостями економічного мислення є: а) індивідуальність, що означає вибір як вихідної смислової одиниці індивіда, коли будь-яке економічне рішення, навіть групове, пов'язане з мотиваційно-ціннісними особливостями людей, які його приймають; б) раціональність – оцінка людиною у своїх діях заздалегідь очікуваних плюсів і мінусів доступних їй варіантів. Отже не можуть бути раціональними рішення, прийняті несвідомо на основі емоцій, стереотипів, шаблонів; нарешті, спільність, тобто припускається, що всі суспільні відносини є результатом процесу ринкового типу, а отже, й функціонування механізмів економічного способу мислення [11].

Зрозуміло, що ці особливості економічного мислення накладають відбиток на моделі економічної поведінки людини, еволюція яких відбувається постійно [12, с.17]. Зокрема, модель «економічної людини» (Адам Сміт, 1776) – людина прагне до максимізації вигоди, раціональна з точки зору механізмів прийняття рішень, володіє повнотою інформації, діє на конкурентному ринку, який передбачає мінімальний взаємозв'язок з іншими економічними людьми; модель «людини раціональної» (Альфред Маршалл, 1890) – поведінку людини визначають її потреби і поточні доходи, вона прораховує найбільш раціональний варіант поведінки; модель «обмежено раціональної людини» (Герберт Саймон, 1959): людина робить свій вибір, перебираючи лише обмежену кількість

альтернатив, раціональність завжди буде обмеженою (теоретично завжди існує рішення, вигідніше за прийняте); модель «економічно-психологічної людини» (Джордж Катона, 1975; Амос Тверські і Даніель Канеман, 1981) – людина діє в умовах невизначеності і ризику, у процесі прийняття рішення схильна до допущення помилок і евристик (поведінкова економіка).

Вченими практично досягнуто консенсусу відносно об'єктивно обумовленого загального русла, рамкових чинників, що диктують особливості та межі формування економічних відносин на всіх рівнях. Це, по суті, матриця постулатів ноосферного сценарію цивілізаційних трансформацій і світових викликів.

Це вже майже хрестоматійні принципи ноосферного сценарію. Зокрема:

- *креативності*: основна функція ноосфери полягає в креативній (тобто творчій, теоретичній, інноваційно-технологічній) діяльності з метою розширення меж гомеостазу й освоєння нових екологічних ніш;
- *коеволуції*: інтенсивність і швидкість техногенної діяльності не повинна виходити за межі сталості та адаптаційних можливостей біосфери загалом і регіональних біоценозів зокрема;
- *комплінативності*: соціокультура та інформаційно-управлінська інфраструктура повинна узгоджуватися з її техносферою;
- *гармонізації*: умови сталого саморуху і розвитку не повинні суперечити можливостям та умовам максимальної самореалізації творчого потенціалу і різноманітних здібностей людини.

По-друге, логіка перелічених принципів може бути реалізована лише за умови, коли трансформації типів економік відбуватимуться в наступній послідовності. Від:

- *аграрної*, в якій в економічній пропозиції превалюють сільгосптовари; основна економічна функція – добування і вирощування; природа пропозиції – натуральна; основна риса – природна; метод пропозиції – зберігання в масі; продавець –

покупець; покупець – ринок; фактори попиту – природні характеристики; до:

- *індустріальної*, в якій в економічній пропозиції переважають промислові товари; основна економічна функція – виробництво; природа пропозиції – матеріальна; основна риса – стандартизованість; метод пропозиції – формується після виробництва; продавець – виробник; покупець – споживач; фактори попиту – технічні характеристики; до:

- *інформаційної*, в якій в економічній пропозиції переважають послуги; основна економічна функція – надання; природа основної пропозиції – нематеріальна; основна риса – індивідуалізована; метод пропозиції – надаються на вимогу; продавець – постачальник (надавач); покупець – клієнт; фактори попиту – корисні переваги; до:

- *економіки вражень*, де економічна пропозиція – враження; основна економічна функція – постановка, організація; природа основної пропозиції – пам'ятна; основна риса – особисті; метод пропозиції – демонструвати до певного часу; продавець – виконавець, актор; покупець – гість (відвідувач); фактори впливу – відчуття; до:

- *економіки трансформацій*, де основною економічною пропозицією стають власне трансформації, основна економічна функція – стимулювання змін; природа основної пропозиції – ефективна, орієнтована на результат; основна риса – індивідуальність; метод пропозиції – тривалість у часі; продавець – наставник, порадник, тренер тощо; покупець прагне змін; фактори попиту – набуті характеристики.

По-третє, за викладеною логікою трансформація сутності корпорації у XXI столітті має відбуватися наступним чином. Щодо:

- *організації*: від піраміди до віртуальної мережі;
- *джерела сили*: від стабільності до змін;
- *структури*: від самодостатньої до взаємозалежної;
- *ресурсів*: від атомів – фізичних активів до біт-інформації;

- *операції*: від вертикальної інтеграції до віртуальної інтеграції;
- *товарів*: від масового виробництва до масової індивідуалізації;
- *ринку, ринків*: від внутрішнього до глобального;
- *стратегії*: від «зверху вниз» до «знизу вверх»;
- *лідерства*: від догматичного до харизматичного;
- *очікування щодо роботи*: від безпеки щодо звільнення до особистого зростання;
- *удосконалень*: від поступових до революційних;
- *організації управління корпорацією*: від піраміди «старої» економіки до віртуалізації «нової» економіки.

Поступовий перехід від лінійного, лінійно-штабного, лінійно-функціонального, дивізіонального, матричного і проєктного типів організаційних структур до стабільних мереж (побудованих за принципом віртуальності – сталі взаємозв'язки між окремими елементами відсутні; обслуговування клієнтів як в мережі, так і поза її межами; вузька спеціалізація учасників); динамічних мереж (принцип кластеру – тимчасовий союз організацій вздовж ланцюга створення споживчої цінності; для реалізації насамперед інноваційних проєктів); та внутрішніх мереж (принцип вільного підприємництва – взаємодія між підрозділами однієї організації на основі ринкових цін) дає низку своєчасних і суттєвих переваг. Вони полягають у найбільш гнучкому пристосуванні до середовища, розвитку разом з середовищем і кожним окремим учасником мережі, найнижчих накладних витратах, можливості залучення найкращих ресурсів, перш за все людських, високому ступені спеціалізації та фокусування. Проте водночас ускладнюється координація функцій між учасниками мережі, виникають високі ризики діяльності, основними особами втрачаються влада та контроль над ресурсами, виникають високий ступінь залежності від партнерів по мережі та високий ступінь вимогливості до інформаційної мережі.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Ця матриця невідворотно

приводить до висновку, що в демократичному суспільстві, особливо в неспокійні часи, існує об'єктивна і нагальна потреба здійснити такий вплив на позицію та емоції народу, який змінив би способи мислення чоловіків, жінок, підростаючих поколінь стосовно не величини, а духу, не політичних переконань, а усвідомлення, не самооцінки, а розуміння себе, вад та чеснот суспільства. Стає все очевиднішим, що сучасний підхід до соціально-економічного розвитку повинен охоплювати не тільки сферу економічної політики і практики, але й конкретні та різноманітні інструменти регулювання людської поведінки з боку держави та її органів, громадянського суспільства, усіх чинних інститутів, прискорення дозрівання інституційного та громадянського середовищ.

Іншими словами, ми стикаємось з об'єктивною необхідністю корекції вектору зусиль в процесах модернізації економіки, зміни соціальних цінностей і мотивів діяльності в бік ментально-психологічних та інформаційно-комунікативних тренувань, а скоріше інтервенцій. Настала пора невідкладно долати прірву між рівнем наукової філософської, естетичної думки, новаціями у сфері технологій, мистецтва, літератури і рівнем масової свідомості. В контексті формування підґрунтя для досягнення проривних темпів соціально-економічного розвитку доцільно, не гаячи часу, доповнити існуючі підходи і практику регулювання людської поведінки інструментами, метою яких є зміна та подальше вдосконалення поглядів населення, спрямування їх на піднесення індивідуальної конкурентоспроможності громадян, соціальної відповідальності, консолідацію зусиль громад, регіонів і суспільства для досягнення проривних (експонентних) темпів соціально-економічного розвитку. Це, в свою чергу, відкриває можливості дотримання учасниками соціально-економічних процесів принципів доцільності, узгодженості, відкритості дій, соціального партнерства, інтеграції соціального простору, пропорційності вигод та комплексності підходів до вживаних заходів.

Формуючи інформаційну культуру особи (як сукупності інформаційного світогляду, системи знань і навичок, котрі забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність для задоволення індивідуальних інформаційних потреб через використання традиційних і новітніх інформаційних технологій), домагатися, щоб комунікативний процес відбувався за проблемно-прагматичного підходу до інформації: рухатись від наборів символів, які зрозумілі приймачу відповідно до його тезаурусу до символів, сприйняття яких розширює загальний тезаурус приймача, а відтак – до символів, сприйняття яких розширює актуальну частину тезаурусу приймача.

Водночас слід виробляти у населення імунітет проти дії так званих луна-камер, використання яких фіксуємо повсякчас і майже на кожному кроці. Як відомо, в теорії ЗМІ під луна-камерою розуміють своєрідну закриту систему (партія, громада, субкультура, сукупність користувачів сайту тощо), в якій певні переконання посилюються шляхом передачі або повторення всередині неї відповідного повідомлення. При цьому такими меседжами заглушаються інші інформаційні потоки, і ніяка альтернативна інформація в луна-камеру не проникає. Наш соціум потребує допомоги у набутті навичок виявлення цих камер та подолання нав'язуваних ними стереотипів.

Згідно з науковими працями в галузі психології, нейтралізація маніпуляції полягає у доведенні факту маніпуляції. Реципієнт, який не володіє експертними знаннями про інформаційно-психологічні маніпуляції, не може зробити це самостійно, оскільки до нього застосовують прихований вплив на свідомість. Це означає, що учасники дискусії мають бути поінформовані про прецедент маніпуляції, зокрема про це має бути повідомлено у дискусіях, в яких виявлено маніпуляцію, та у дискусіях, в яких жертви маніпуляцій беруть участь.

Вітчизняна наука вже має розробки і пропозиції щодо методів і засобів виявлення інформаційно-психологічної маніпуляції, в т.ч. в

онлайн-спільнотах, та їх нейтралізації. Тому відповідальні за інформаційну діяльність організації, адміністративні ланки, уповноважені особи (адміністратори, модератори тощо) мають постійно попереджати і протидіяти переліченим вище загрозам.

Ментально-психологічні та інформаційно-комунікативні тренування мають сформувати дієву здатність членів суспільства до соціальної інтеграції, під якою зазвичай розуміють процес, що ґрунтується на соціальному діалозі і передбачає активне і результативне залучення індивідів до суспільних зв'язків заради піднесення рівня пристосування членів домогосподарств до умов проживання, конкуренції, до підприємницьких зв'язків і управлінського співробітництва заради конкурентоспроможності. При цьому надзвичайно корисно просто, дохідливо і постійно доводити до свідомості наших громадян сутність категорій «зростання» і «розвиток».

На таких підвалинах члени суспільства своїми рішеннями вмотивовано будуть домагатися появ інституційних засад ринкових важелів подолання бюрократичних механізмів, численних адміністративних перешкод, критичного рівня тінізації перш за все на рівні «держава–бізнес» і «бізнес–бізнес», упередження ризиків, пов'язаних зі змінами ринкової кон'юнктури, гіперконкуренцією, інноваціями, відтворювально-деструктивною поведінкою суб'єктів господарювання тощо.

Допоки ще немає належних суспільних механізмів самозахисту людей на «низовому», житейському рівні і поки їх не буде, мало важитимуть персональні зміни на високому рівні – президентів, урядів, правлячих партій, блоків і коаліцій. Доля людей переважно залежить від функціонування «низових» структур громадського самоврядування. Тому нині слід бачити мету у просвітництві, здійсненні тренувань, у переході цих думок на проекти конкретних дій. Тільки знизу, позбувшись кадрового «непотребу» і «надламавши» безконтрольність небезкорисливих, можна щось міняти на краще.

Зайняті управлінською діяльністю кадри поки що майже не фокусують новітні наукові здобутки і рекомендації у своїй діяльності. Дуже невелика кількість практичних працівників керівного складу здатні застосувати системно і ситуативно, у конкретному місці, у конкретний час, у конкретній ситуації ті чи інші здобутки науки і передової практики через сукупність методів, процедур та інструментів. І все це – з урахуванням впливу груп інтересів різного рівня – місцевого, регіонального, національного, міжнародного. Система освіти, навчальні програми шкіл, коледжів, ВНЗ, обов'язкова система перепідготовки управлінців для зміни їхньої уяви про обрії ноосферного цивілізаційного процесу, про світові виклики, про джерела і темпи економічного росту і розвитку, про невідворотність переходу від традиційного наздоганяючого розвитку до сучасної синергетичної моделі, система стандартизації якості кваліфікації управлінців, і сертифікації права на управлінські функції – все це є вирішальними ланками впливу на стан справ.

Починати доцільно з наступних конкретних кроків.

Перше. Реалізація та доведення до свідомості загалу як необхідності, так і факту створення в суспільстві загалом і, звісно, в громадах інформаційно-комунікативної і ментально-психологічної атмосфери (клімату), основними чинниками (акцентами, особливостями) якої є:

1. Перехід у розв'язанні задач соціально-економічного розвитку від репресивно-фіскальної до підтримуючо-розвивальної парадигми (практики).

2. Відмова в роботі з керівними кадрами від описово-розсіювального підходу до економічних явищ і опора на конкретику алгоритмів (формул) дій та їхніх результатів. Йдеться, власне, про дескриптивно-дисипативний підхід до соціально-економічних явищ, який зазвичай призводить до переходу частини енергії впорядкованого процесу в енергію невпорядкованого процесу (descriptivus – описовий підхід до економічних процесів; dissipation,

від *dissipatio*, – розсіюю (лат.)).

Це означає, що пропоновані і оголошені функціонерами програми, плани, рекомендації тощо не можуть вважатися обґрунтованими і прийнятними, якщо мають характер інтуїтивних або ідеологічних суджень. Вони обов'язково повинні демонструвати прорахований і технологічно гарантований конкретний результат, базуватись для цього на предметних технологіях.

3. Дотримання всіма чітких правил соціальної відповідальності як неодмінної передумови розвитку взагалі.

4. Оцінка діяльності кадрів органів управління всіх рівнів не за системою численних, іноді штучно сформованих критеріїв і показників, а за:

- динамікою зростання валового внутрішнього або регіонального продукту;
- кількістю створених нових робочих місць інноваційного спрямування;
- динамікою виробленої валової доданої вартості на одну особу населення, в тому числі заробітної плати;
- динамікою продуктивності праці як відношення валового внутрішнього або регіонального продукту, приведенного порівняннi з ціною базового року, до показника чисельності зайнятих в економіці;
- динамікою продуктивності капіталу як обсягу виробленого продукту, що припадає на одиницю основного капіталу;
- динамікою рівня бідності, рівня безробіття та ступеня диференціації доходів. Якщо один чи два, а особливо всі три показники погіршились, годі й говорити про розвиток і успішність роботи кадрів навіть за подвійного зростання доходу на одну особу. До речі, ці показники, попри все інше, узагальнююче характеризують ще й рівень інноваційності розвитку (див. докладно про у [13]).

Друге. Впровадження конвергентно-інтеграційної доміанти в економічне мислення кадрів усіх рівнів, у стратегію і тактику

розвитку країни та її регіонів, у практику їх реалізації. Потрібно організаційно-економічні важелі налагодження внутрішньо-регіональної, міжрегіональної, міжнародної конвергенції та інтеграції в усій гаммі фаз і видів як маловитратного варіанту динамізації розвитку (див. докладно про це [14; 15; 16]).

Третє. Відповідні економічні розрахунки і постійна наявність в програмних та інших керівних документах, у свідомості кадрів усіх рівнів чіткого бачення на перспективу складу, пропорцій і співвідношень темпів розвитку відповідних умовам і природно-ресурсному потенціалу територіальних утворень видів економічної діяльності, які забезпечували б максимізацію випуску доданої вартості як основи фінансової самодостатності. Тут на допомогу приходять економіко-математичні методи і Soft Computing [17–19].

Четверте. На передній план об'єктивно виходить необхідність зосередити економічне мислення кадрів і їхні зусилля на перманентному пошуку шляхів формування центрів (ядер, вікон можливостей тощо) інвестиційно-інноваційно-технологічного прориву з перспективою «обростання» їх мережею малих і середніх підприємств – складових відповідних кластерів.

Для цього на макро- і регіональних рівнях потрібно:

а) зорієнтувавшись через відповідний аналіз, невідкладно формувати пакети проєктів нормативно-правових документів щодо створення спеціальних преференційних режимів інвестиційної діяльності та пріоритетного розвитку для формування названих ядер (лише для новостворених суб'єктів господарювання інноваційного спрямування);

б) забезпечувати згуртування депутатського корпусу усіх рівнів, найактивніших і найкреативніших представників громадськості в групі просування таких проєктів у відповідних органах і моніторингу, лобювання їх прийняття, а в подальшому – контролю впровадження.

Головним контраргументом щодо такого підходу опоненти висувають (1) потенційні втрати бюджету і (2) зловживання. Перше

– це свідоцтво неспроможності або небажання провести елементарні розрахунки. Друге – це свідоцтво апріорної впевненості у неспроможності державних органів упередити зловживання (див. докладно про це у [20–22]).

П'яте. За існуючих нині умов модераторами, кузнею і контролерами ходу будь-яких позитивних змін в регіонах і країні об'єктивно і невідворотно повинні стати громади як вирішальна ланка. Перш за все слід виходити із сутності та наслідків взаємодії глобалізації і регіоналізації. А вона полягає в перетині та взаємному впливові могутніх екзогенних чинників, зв'язків і залежностей, що інтегрують суспільства та їх частини (елементи) в глобальні мережеві структури, формують нові й нові «правила гри», з ендогенними факторами функціонування регіональних соціально-економічних систем, які є складовими геопросторових єдностей і надають інтеграційної міцності державам, створюють можливості реальної участі їхніх громадян у суспільному житті, самоідентифікації, самореалізації, врешті-решт збереження автентичності.

За існуючих умов громади мають відігравати вирішальну роль у використанні позитивів, які несуть глобалізація і, зокрема, ТНК. Перш за все це генерація та поширення наукових ідей і концепцій, НТП, створення мереж виробництва й реалізації глобального масштабу, водночас – у нейтралізації негативів. Адже ТНК, дбаючи про власні, приватні економічні інтереси є синтезом як субнаціональних, так і наднаціональних прагнень, котрі, підкріплюючись величезним фінансовим капіталом, пригнічуючи національний капітал, схильні до вигідного для себе використання державного апарату окремих країн та внутрішніх господарюючих суб'єктів в разі прихованого або відкритого протистояння. Цим вони послаблюють позиції національного капіталу і національних економік, приводять до суперечностей між їхніми інтересами, загалом негативно впливають на їхній економічний стан (див. докладно про це у [13]).

Шосте. Різні особливості сучасного світоустрою і його викликів, різні форми стану соціальних комунікацій та інформаційної діяльності і протистояння у глобальному і національному вимірах доволі чітко і беззаперечно формують нагальну потребу особливої уваги до цієї ланки управління як країною, так і регіонами.

Зазвичай увага органів управління (переважно макрорівня) прикута до (а) питань мережевої, апаратної та програмної безпеки і (б) до гуманітарних проблем надання інформації споживачеві та різних форм суспільної взаємодії.

Але ж стрімкий розвиток технологій соціальних комунікацій у ЗМІ, мережі Інтернет і чітка тенденція до зростання значення та популярності соціально-орієнтованих сервісів та вебсайтів зумовлюють як появу принципово нових підходів до ведення інформаційно-пропагандистської діяльності (аж до нових форм інформаційних війн), до захисту держави та громадян від шкідливих впливів, так і потребу формування модернізованого змістового наповнення цієї діяльності. Про останнє зазвичай не згадують, оскільки, вочевидь, це надзвичайно складне інтелектуальне завдання.

Захист держави і громадян від загроз соціально-комунікативного рівня потребує створення саме в регіонах і їхніх громадах вже згаданої інформаційно-комунікативної і ментально-психологічної підтримуючо-розвивальної атмосфери щодо соціально-економічного розвитку.

Технології переходу до соціально активної діяльності (зміст порушувальної проблематики, правила формування контенту, залучення лідерів думок для формування громадської думки, спосіб використання вебспільнот як інструменту для PR, окремі способи взаємодії із користувачами соціальних середовищ тощо) можуть визначатися лише за умови креативного системно-ситуативного аналізу в кожному конкретному випадку з врахуванням сучасних факторів мінливості і невизначеності [22].

Постулати ноосферного сценарію цивілізаційного розвитку, їх подальший розвиток, уточнення дають нам соціально-економічний

обрій, мають збуджувати внутрішнє мотивуюче переконання, ставати чинником відповідного економічного мислення і економічної поведінки всіх, хто причетний до регулювання процесів. Звісно, межі даної розвідки не дозволяють детально викласти всі логічні ланцюги, з яких випливають пропозиції щодо покрокових планів дій.

Інструменти й інститути здійснення всього запропонованого в основному відомі, оскільки українська наука має у цьому напрямі критичну масу напрацювань, що акумулювали в собі інтелектуальний потенціал фахівців різних галузей знань. Панорама, функціональний розподіл повноважень, намірів і дій основоположних суспільних суб'єктів, особливості їх взаємозв'язку, методологію їх бачення і свідомого визначення відповідних економічних, соціальних і етичних зусиль для досягнення кращого майбутнього провідними українськими економістами постійно актуалізуються [2]. Подальші наукові розвідки доцільно, на мій погляд, зосередити на обґрунтуванні векторів зусиль і алгоритмів комбінування інститутів та інструментів, виборі адекватних ситуаціям і об'єктам впливу технологій дій і дотриманні послідовності. Маю на увазі, що помилково прагнути лише простого кількісного зростання виробництва, необхідним також є внутрішній розвиток усієї соціально-економічної структури суспільства, формування нової, ноосферної матриці свідомості населення України. Лише на такій основі можна досягнути взаємозв'язку держави, бізнесу і громадянського суспільства в ендогенізації розвитку економіки, в забезпеченні його інституційної обумовленості та нового прагматизму як свідомих економічних, соціальних і етичних дій.

Список використаних джерел:

1. Тоффлер Э. Метаморфозы власти. Москва, 2001.
2. Геєць В. М. Феномен нестабільності – виклик економічному розвитку / НАН України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України». Київ : Академперіодика, 2020. 456 с.
3. Євдокимова О. О., Топоркова І. В. Психологічні складові фінансової діяльності. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2013. № 14. С. 89–97.
4. Кізіма Т. Поведінкові фінанси у концепціях класичної та інституціональної теорій. *Світ*

фінансів. 2013. № 3. С. 7–8.

5. Крикун В. А. Теорія поведінкової економіки в дослідженні українського банківського ринку за роки незалежності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. С. 18–22.

6. Кузьмук С. Г. Біхевіористичні фінанси: теоретична концептуалізація та закономірності використання в економіці : дис. канд. ек. наук: 01.XI.19. Чернівці, 2019. 202 с.

7. Ложкін Г. В., Комаровська В. Л., Валенюк Н. Ю. Економічна психологія : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2008. 462 с.

8. Рекун І. І. Теоретичне обґрунтування поведінки суб'єктів економічної безпеки. *Економіка & держава*. 2015. № 6. С. 56–64.

9. Шавалюк Л. Поведінкова економіка. Український контекст. *Тиждень.ua*. 2017. URL: <https://tyzhden.ua/Economics/203054>

10. Економічна енциклопедія : У трьох томах. Т.1 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп.ред.) та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. 864 с.

11. Грицуленко С. І., Потапова-Сінько Н. Ю., Гарбера К. М. Методика викладання економічних дисциплін : навч. посіб. Одеса : ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. 224 с.

12. Якимова Л. П. Методика викладання фахових дисциплін у ЗВО : опорний конспект лекцій у схемах і таблицях : навч. посіб. Чернівці : Технодрук, 2019. 177 с.

13. Маніліч М. І., Євдокименко В. К. Прорив у соціально-економічному розвитку: можливі складові підґрунтя : монографія. Чернівці : Книги–XXI, 2019. 112с.

14. Євдокименко В. К., Ворошан А. Д. Інституційне забезпечення економічної євроінтеграції західних регіонів України : монографія. Чернівці : Прут, 2010. 292 с.

15. Євдокименко В. К., Яскал І. В. Особливості регіонального регулювання економічної інтеграції : монографія. Чернівці : Прут, 2011. 256 с.

16. Yevdokymenko V., Yaskal I. Interregional integration in Ukraine. Dialogue between peoples and culture. East European cross border actors in the dialogue : Cross border Euro Conference, 10–12 May 2012. Iasi (Romania), 2012. Pp. 191–206.

17. Євдокименко В. К. Трансформація системи маркетингу та брендингу країн, регіонів, міст. *Науковий вісник БДФЕУ. Економічні науки*. Чернівці : БДФЕУ, 2012. Вип. 2 (23). С. 246–257.

18. Євдокименко В. Особливості управління відтворенням соціально-економічних процесів регіону в сучасних умовах : монографія. Чернівці : Технодрук, 2013. 270 с.

19. Yevdokymenko V., Vyklyuk Y. New methods of soft computing in regional development strategy formation. *MEST Journal*. Ed. Cekerevac Zoran. Belgrade : MESTE, 07 15, 2014. 2, vol. 2. Pp. 274–284.

20. Євдокименко В. Такими ми не будемо: 3 роздумів провінціала. Чернівці : Букрек, 2014. 108 с.

21. Євдокименко В. Механізми реалізації регіональної структурної політики. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2015. №3. С. 136–140.

22. Yevdokymenko V., Vyklyuk Y., Yaskal I. The proportions and rates of economic activities as a factor of gross value added maximization in transition economy. *Scientific Annals of Economics and Business*. 2016. Vol. 63, Issue I. Pp. 47–64.

References:

1. Toffler, E. (2001). *Metamorfozy vlasti* [Metamorphoses of power], Moscow (in Russ.).

2. Heyets', V.M. (2020). *Fenomen nestabil'nosti – vyklyk ekonomichnomu rozvytku* [The

phenomenon of instability – a challenge to economic development]. NAS of Ukraine, SI "Institute of Economics and Forecasting of NAS of Ukraine", Akadempriodika, Kyiv, 456 p. (in Ukr.).

3. Yevdokymova, O.O., Toporkova, I.V. (2013). Psychological components of financial activity. *Problemy ekstremal'noyi ta kryzovoyi psykholohiyi [Problems of extreme and crisis psychology]*, no. 14, pp. 89–97 (in Ukr.).

4. Kizyma, T. (2013). Behavioral finance in the concepts of classical and institutional theories. *Svit finansiv [The world of finance]*, no. 3, pp. 7–8 (in Ukr.).

5. Krykun, V.A. (2017). Theory of behavioral economics in the study of the Ukrainian banking market during the years of independence. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu [Scientific Bulletin of the International Humanities University]*, pp. 18–22 (in Ukr.).

6. Kuz'muk, S.G. (2019). *Behavioral finance: theoretical conceptualization and patterns of use in economics*. Abstract to PhD dissertation: 01.XI.19. Chernivtsi, 202 p. (in Ukr.).

7. Lozhkin, H.V., Komarovs'ka, V.L., Valenyuk, N.Yu. (2008). *Ekonomichna psykholohiya [Economic psychology]*. Publishing House "Professional", Kyiv, 462 p. (in Ukr.).

8. Rekun, I.I. (2015). Theoretical substantiation of behavior of subjects of economic security. *Ekonomika & derzhava [Economy & state]*, no. 6, pp. 56–64 (in Ukr.).

9. Shavalyuk, L. (2017). Behavioral economics. Ukrainian context. *Week.ua*. URL: <https://tyzhden.ua./Economics/203054> (in Ukr.).

10. *Ekonomichna entsyklopediya [Economic Encyclopedia]* (2000). In three volumes. Vol. 1. Ed. S.V. Mochernyy and others. Publishing Center "Academy", Kyiv, 864 p. (in Ukr.).

11. Hrytsulenko, S.I., Potapova-Sin'ko, N.Yu., Harbera, K.M. (2012). *Metodyka vykladannya ekonomichnykh dystsyplin [Methods of teaching economic disciplines]*. Odessa, 224 p. (in Ukr.).

12. Yakymova, L.P. (2019). *Metodyka vykladannya fakhovykh dystsyplin u ZVO [Methods of teaching professional disciplines in free economic education]*. Technodruk, Chernivtsi, 177 p. (in Ukr.).

13. Manilich, M.I., Yevdokymenko, V.K. (2019). *Proryv u sotsial'no-ekonomichnomu rozvytku: mozhlivi skladovi pidgruntya [Breakthrough in socio-economic development: possible components of the foundation]*. Books–XXI, Chernivtsi, 112 p. (in Ukr.).

14. Yevdokymenko, V.K., Voroshan, A.D. (2010). *Institutsiyne zabezpechennya ekonomichnoyi yevrointehratsiyi zakhidnykh rehioniv Ukrayiny [Institutional support of economic European integration of the western regions of Ukraine]*. Prut, Chernivtsi, 292 p. (in Ukr.).

15. Yevdokymenko, V.K., Yaskal, I.V. (2011). *Osoblyvosti rehional'noho rehulyuvannya ekonomichnoyi intehratsiyi [Features of regional regulation of economic integration]*. Prut, Chernivtsi, 256 p. (in Ukr.).

16. Yevdokymenko, V., Yaskal, I. (2012). Interregional integration in Ukraine. Dialogue between peoples and culture. *East European cross border actors in the dialogue*, Cross border Euro Conference, 10–12 May 2012, Lasi (Romania). Pp. 191–206.

17. Yevdokymenko, V.K. (2012). Transformation of the marketing and branding system of countries, regions, cities. *Naukovy`j visnyk BDFEU. Ekonomichni nauky` [Scientific Bulletin of BDFEU. Economic sciences]*. BDFEU, Chernivtsi, vol. 2 (23), pp. 246–257 (in Ukr.).

18. Yevdokymenko, V. (2013). *Osobly`vosti upravlinnya vidtvorenniam social`no-ekonomichny`x procesiv regionu v suchasny`x umovax [Features of management of reproduction of social and economic processes of the region in modern conditions]*. Texnodruk, Chernivtsi, 270 p. (in Ukr.).

19. Yevdokymenko, V., Vyklyuk, Y. (2014). New methods of soft computing in regional development strategy formation. *MEST Journal*. Ed. Cekerevac Zoran. Belgrade : MESTE, 07 15, 2, vol. 2, pp. 274–284.

20. Yevdokymenko, V. (2014). *Takymy my ne budemo: Z rozдумiv provintsiala* [We will not be like that: From the thoughts of the provincial]. Bukrek, Chernivtsi, 108 p. (in Ukr.).

21. Yevdokymenko, V. (2015). Mechanisms for implementing regional structural policy. *Visnyk Ternopil's'koho natsional'noho ekonomichnoho universytetu [Bulletin of Ternopil National University of Economics]*, vol. 3, pp. 136–140 (in Ukr.).

22. Yevdokymenko, V., Vyklyuk, Y., Yaskal, I. (2016). The proportions and rates of economic activities as a factor of gross value added maximization in transition economy. *Scientific Annals of Economics and Business*, vol. 63, issue I, pp. 47–64.

УДК 331.5

JEL Classification: J21, J24, O31, F66

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2020-4.80.05>

С.Д. Лучик, д.е.н., професор,

<http://orcid.org/0000-0003-0757-1140>

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, м. Чернівці

М.В. Лучик, к.е.н.,

<http://orcid.org/0000-0002-4822-5407>

Кооперативний інститут бізнесу і права, м. Київ

ІННОВАЦІЙНА ПРАЦЯ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

Анотація

Актуальність. Постановка проблеми. Стимулювання інноваційної діяльності є ключовим завданням в контексті забезпечення зростання цифрової економіки в Україні. Незважаючи на те, що в країні побудована інноваційна інфраструктура, все ж таки відсутні інноваційний менталітет та інституціональна прихильність інновацій. Нестача кваліфікованих кадрів у сфері інновацій, дефіцит професіоналів усіх рівнів, відсутність стимулів до інноваційної праці гальмує розвиток інноваційного ринку.

Мета дослідження. Метою статті є з'ясування сутності понять «інноваційна праця», «цифровізація» та особливостей трансформацій, які переживає ринок праці та зайнятості в Україні в контексті впливу цифрових технологій.

Методологія. У процесі виконання дослідження використано такі загальнонаукові методи як системний аналіз – для з'ясування основних категорій дослідження; абстрактно-логічний метод – для здійснення теоретичних узагальнень та висновків щодо трансформацій ринку праці країни та оцінювання впливу цифровізації на сферу праці, графічний метод – для наочного представлення зайнятості населення України та її структури.